

N.1/1990

Semănătorii de confuzie și derută

Cu abilitatea proprie manipulatorilor de concepte și semnificații, ziditori ratați ai dialecticii ce încearcă încă să ne planifice istoria – incapabili să accepte evidența că drumurile ei nu pot fi decât rezultatul unui proces al cărui parcurs nu se definește anticipat – ne vorbesc cu suspectă frecvență – tardive sirene în căutare de urechi naive – de „înstrăinarea” partidelor istorice. Utilizând denaturat concepte și sensuri spre a-i devia pe nepreveniți, ei vor să ne convingă prin stranii metamorfoze cum că ceea ce e național devine anațional sau poate chiar antinațional – și invers – cum ceea ce e *anti-*, *extra-* sau *transațional* devine prea național: partide naționale cu a căror evoluție se confundă întreaga istorie a României unitare libere, iar în cazul unuia dintre ele și a celei preunitare, forțe politice așadar ale mișcării și ale moștenirii mișcării noastre naționale, ale tradițiilor noastre democratice și antifasciste, împinse cu violență spre marginile și apoi în afara istoriei tocmai de un *partid clocit în cuib străin*, obedient centrului său extern, sunt denunțate ca naționale și anistorice deși nu s-au mai putut manifesta liber de o jumătate de secol. Senzaționala constatare aparține unor experți, apostafați de ultimă oră sau nou-transformați, caragialește, fără să fi modificat

nimic substanțial în ei înșiși, ai aceluși partid – unică anomalie cu adevărat istorică nu numai a scenei românești, dar și a întregii stângi politice europene: prezență nenațională paralizantă a unei forțe oculte ce se revendică de la un for de comandă din exterior și care – chiar și atunci când a părut să-l conteste din rațiuni tactice-dinastice și nu spre a da o legitimare națională, a păstrat conotațiile aceluiași sistem.

Sunt vizate în principal trei partide în această viziune alterantă specifică logicii răsturnate și răsturnătoare a comunismului ce înregistrează acum etapa finală a unui proces de recul istoric, inevitabil pentru că în tot răstimpul în care s-a considerat victorios în „revoluția” importată și altoită pe realități ce o respingeau ca pe un *transplant străin în corpul național*, el n-a obținut în fond nimic: românii au respins în bloc „istoria” propusă de el, a fost ca un refuz coerent, cvasiuniversal, al „*acelei istorii*”.

Dintre aceste partide, întâiul care a luat ființă în România, cel național-liberal se identifică organic cu istoria democrației române, cu toate faptele și momentele mari ale națiunii: primele proiecte și programe de reformă, Revoluția de la 1848, Unirea Principatelor – împotriva voinței restrictive a Europei diplomatice – desăvârșirea unității naționale în 1918, constituțiile din 1866 și 1923, printre cele mai democratice din Europa, introducerea votului universal, vasta Reformă Agrară din 1921 prin care li s-a acordat pământ milioanei de țărani, primul antifascism românesc – sunt identificabile predominant ca orientare și operă a acestui autentic partid de extracție națională și liberal-democratică.

Cu cel de-al doilea mare partid istoric, partidul național-țărănesc, de o vechime egală cu primul prin componenta sa națională – detașamentul tot de tip liberal ce a condus bătălia națională și pentru democrație în fostul Imperiu Austro-ungar – se poate vorbi de apariția și dezvoltarea unui partid popular definibil ca

interpret major al largilor pături țărănești, partid provenit din fuziunea acelu element național transilvan la care ne-am referit cu elementul social cel mai numeros și mai reprezentativ pentru civilizația românească, o civilizație a păstrării valorilor tradiției și credinței.

Evoluția istorică a României a implicat și angajarea raportului specific dintre muncitori și democrație: crearea partidului social-democrat, un partid ce s-a detașat treptat de terenul marxist din care a preluat primul nutriment ideologic și care și-a recunoscut stimuli și în radicalismul național și european al epocii, afirma nu numai participarea autonomă a muncitorimii la viața politică a țării, dar și exigențe particulare ale organizării socio-politice, ale educării și formării sale.

Prin asemenea modele, democrația politică liberală română a putut trece de la stadiul de intuiție privilegiată a unor Precursori, de la stadiul de proiect, la acela de sistem politic fondat pe o bază socială stabilă, constituită din clase, categorii și grupuri ținând firesc către propria conservare, prosperitate și dezvoltare, dar comitent și înspre consolidarea și apărarea în comun a principiilor și valorilor democrației, cu promițătoare deschideri spre lărgirea consensului, spre reformismul social.

Purtători de cuvânt ai unui partid exotic, ai unui partid al ocultării, ai unui monopolist grup de putere – secție internă a unui organism cu nucleul în afară – care a tratat România ca pe o țară cucerită și anexată, înverșunându-se să-i anuleze identitatea și conotațiile europene și sortind astfel dispariției o notă aparte dulce sunătoare în armonia lumii, se joacă netulburați de nicio jenă cu Cuvântul și cu Viitorul. Ei se autopropun acum legitimării prioritare dacă nu chiar exclusive, în loc de a trage cu onestitate, din falimentul clamoros al unei istorii obscure, măcar concluzia

elementară, clarificatoare, că partidele există ca naționale sau înce-tează să mai existe ca atare în măsura în care sunt sau nu sunt în stare să traducă în termeni politici reali exigențe, necesități și aspirații ale oamenilor în istorie.

Legitimitatea națională și instituțională îi este conferită unui partid politic nu atât de numele său, oricât de respectabil sau frumos sunător, cât de substanța, de programul, de conduita sa.

Lupta politică se dă numai în istorie, nu deasupra, nici dede-subtul ei. Revenirea pe scena politică a țării a partidelor ei naționale, tradiționale – și prin aceasta istorice – este nu numai legitimă, dar și salutar-indispensabilă în emulația cu forțele reale alternative ce apar în sistemul democrației. În restaurarea energiilor și valorilor naționale și europene, creștine și laice, reconstituirea partidelor ce și-au meritat atributul de istorice nu e un act de relansare iluzorie, nostalgic-motivabilă. Ea se prezintă ca o validare pe care Prezentul și Viitorul o dau Trecutului verificat îndelung în capacitatea sa constructivă, în succesiunea generațiilor asociate la „fața unui progres comun” de care vorbea Bălcescu atunci când solicita, cutremurat, elanurile și sacrificiile contemporanilor săi. Nu există restaurări ale efemerului, ale tranzitoriului: redresarea țării nu va putea să nu fie substanțial opera acelor forțe cu adânci rădăcini în humusul Patriei, al Istoriei ei frământate, în patriotismul ei de referințe fundamentale, de vestigii-rapel.

În seria dominațiilor suportate de România, dominația internă exercitată la comandă externă, în serviciu extern, de partidul unic ce-și dorea o națiune în urma lumii civilizate, s-a dovedit mai opresivă și mai grea de consecințe la scara istoriei decât dominațiile străine ce au precedat-o: amenințarea României – cea mai gravă din toate cele traversate – a venit în toți acești ani dinăuntru și a avut drept cauză declinul progresiv al libertății până la totala ei suprimare, ca operă a acestui partid.

„Înstrăinate” au fost în acest tragic interval de timp elementele cele mai prezente, distructiv-active în interiorul țării și nu cele constrânse, numai și numai de ele, să se expatrieze, să abandoneze o Patrie interzisă de altfel și milioanele și milioanele de români rămași acasă unde au trăit paralel un inevitabil exil intern în ghetourile fetelor familiare și prietene. Iată de ce pare cel puțin indecent, în stângăcia lui interesată, straniul demers al manipulatorilor de concepte circum-dâmbovițeni în legătură cu distincția de operat între național și anațional, între ceea ce e străin sau înstrăinat și ceea ce rămâne autentic autohton în spirit, în vocație, în aspirații: nu se poate înstrăina în niciun caz ființa națională, aceea a unicei deveniri organice, după cum nu se poate *naționaliza* ființa străină, produsul alogen: e la poalele Trecutului – din care își trag seva valorile naționale și tradiționale – Viitorul românilor; stă în acel Trecut istoric, național și european, începutul Binelui românilor, întrerupt cu brutalitate instituționalizată de aproape cinci decenii tocmai de către predecesorii din care descind, în perfectă filiație ideologică și comportamentală, semănătorii de confuzie de azi, neînstare să accepte verdictul totdeauna nemilos al istoriei, să-și trăiască în reculeasă meditație eclipsa, să înceteze a mai ațișa cu cinică aroganță suspecta certitudine că libera opțiune a corpului electoral ar putea premia partidul pe care-l moștenesc și înțeleg să-l continue.

Aschaftenburg, 16-17 aprilie 1990

München, 18 aprilie

Democrația creștină ca posibil model de referință pentru țările Europei Centrale și Răsăritene

Revenirea la democrație în țări din Europa Centrală și Răsăriteană cunoaște, între altele, o reînflorire deloc surprinzătoare a partidelor de inspirație creștină care au avut o funcție determinată și în reconstrucția Europei Occidentale după cel de-al Doilea Război Mondial. În unele dintre aceste țări, partide populare ce se revendică de la respectiva tradiție conduc procesul inserării lor în Comunitatea Europeană, în altele, fără a deține încă un rol directiv, au efectiv o pondere mai mare decât cea dimensionată electoral, ca în cazul PNT creștin-democrat din România. Realitatea prestigiului lor actual în primul caz, perspectiva lor în al doilea, au determinat Centrul Sicilian Sturzo să organizeze zilele trecute la Palermo o reuniune internațională de studii pe tema „Democrație creștină și partide populare în Europa central-orientală”.

Eugenio Guccione, profesor la Facultatea palermitană de Științe Politice a înfățișat viziunea europeană în opera lui Luigi Sturzo, principal teoretician al democrației creștine – considerat de M. Vaussard „singurul gânditor democrat-creștin” apărut în Occident de la începutul secolului – fondator al PPI, viziune a

cărei esență o constituie un proiect de societate ce ia ca punct de plecare omul individual în rolul de persoană, prefixând satisfacerea exigențelor sale spirituale și materiale prin intermediul unor experimente comunitare tot mai cuprinzătoare. Afirmând valori fundamentale ale persoanei umane, mai ales ale moralei, păcii, libertății și fraternității, Sturzo susține că – așa precum statele naționale s-au format prin tranziția de la unități teritoriale inferioare la unități superioare, e previzibilă una similară de la națiuni la grupări internaționale, zonale sau continentale, și, de la acestea, la unități intercontinentale, până la reunirea – cândva – a unei reprezentanțe a tuturor popoarelor într-un parlament mondial.

Paralel cu militanța lui Iuliu Maniu pentru o Confederație danubiană, a cărei primă schemă ne-o propusese Bălcescu, și cu federalismul titulescian, Luigi Sturzo a lansat ideea unei Internaționale populare. Este neîndoios că printre partidele înrudite cu PPI, precum unele din Cehoslovacia, Ungaria și Iugoslavia, luate în considerare pentru o cooperare în cadrul acesteia, se afla, mai mult decât oricare altul din România, PNT.

Partidul Național Țărănesc s-a născut din fuziunea Partidului Național Popular din Transilvania, în frunte cu Iuliu Maniu, și cu Partidul Țărănesc din Vechiul Regat, condus de Ion Mihalache. Temperament excepțional de *leader* de înaltă moralitate, de o ținută aproape benedictină, Maniu care a avut un rol eminent și înainte de desăvârșirea unității de stat, în luptele naționale și sociale ale românilor transilvani, a realizat că edificarea noii României cu ale sale 80 de procente de populație rurală, trebuia să se desfășoare potrivit unor idealuri sociale de natură creștină.

Desigur, problema agrară nu mai agita țărănimea cu aceeași intensitate ca înainte de marea Reformă Agrară întreprinsă de

Cuprins

Cuvânt înainte	5
Semănătorii de confuzie și derută	8
Democrația creștină ca posibil model de referință pentru țările Europei Centrale și Răsăritene	13
România. În spatele fațadei	20
România în Europa de mâine	24
Moștenirea lui decembrie	30
Partidul Național Liberal, partid al Libertății și libertăților	32
Postcomunismul n-a început încă în România	40
Nicolae Iorga	44
Subistorie subterană	46
Nume ce se identifică cu istoria	54
Pacea de la Paris și România	57
O luare de poziție a lui George Brătianu. Cu o mărturie inedită	57
Patru decenii de la moartea lui George Brătianu	62
România și exigențele unei noi Constituții	68
Democrația: o valoare de apărut	74
Soluția libertății	77

Liberalismul anilor '90	82
Decembrie 1989 – decembrie 1990.	84
Imaginea Italiei asupra României în evoluția unui an ...	84
Decembrie 1989	90
Ora planetară a României	90
Unirea Principatelor în context european.	
Cu specială considerare a raporturilor cu Italia	93
După revoluție, revolta morală.....	100
Schiță de bilanț la un an de democrație originală	103
Acel mâine care întârzie să vină	108
Robert William Seton-Watson și românii, 1906-1920	117
Al cincilea centenar al descoperirii Americii	122
Revoluția din 1989. O opțiune fermă pentru	
societatea deschisă	125
Ion Brătianu la centenarul morții sale (4 mai 1891)	130
Anul 1989 și moștenirea european a lui Mazzini	135
Giovanni Spadolini, Anii cotiturii mondiale.	
Bloc notes 1988-1990	140
Arborele libertății	146
Idem de re publica sentire.	
R.l. 8.8.90 Mihaela Nicolaescu	157
România, în spatele democrației doar violență	160
Constituția ca act refondator	166

ANEXĂ DOCUMENTARĂ	175
1. Furio Colombo, <i>Războiul Rece</i> . <i>Conversații despre postcomunism</i>	175
2. Furio Colombo, <i>Războiul Rece</i> . <i>Conversații despre postcomunism</i>	178
3. Claudio Magris, <i>Familia cea rea</i>	183
4. Claudio Magris, <i>Fratele cel mare</i>	186
5. Claudio Magris. <i>Interviu cu Bianca Valota</i>	187
6. Ralf Dahrendorf, <i>Conversație cu Furio Colombo</i>	191
7. Giovanni Spadolini, <i>Spielberg și libertatea</i> . <i>Conversație cu Havel</i>	194
8. Giovanni Spadolini, <i>Satana din România</i>	199
9. Luciano Mola, <i>Coșmarul n-a dispărut încă</i>	204
10. Mirella Maugeri Salerno, <i>Catania Sera</i> , 20 marzo 1990	207